Adviesaanvraag college aan dagelijks bestuur

Invullen door directie:

Onderwerp adviesaanvraag:	Beleidskader Monumenten en Welstandsnota: actualisering en wijzigingsvoorstel vanwege Duurzaam Erfgoed
Portefeuille:	Monumenten, Duurzaamheid, R.O.
Directie:	Ruimte en Duurzaamheid/Monumenten en Archeologie
Datum behandeling staf WH	30-10-2025
Datum adviesaanvraag:	05-12-2025
Deadline ontvangst advies:	19-01-2026
Advies mailen naar:	Anette.van.dijk@amsterdam.nl
Meegestuurde stukken:	Geactualiseerde Beleidskader Monumenten, wijzigingsvoorstel Welstandsnota
Heeft er consultatie vooraf plaatsgevonden?	Portefeuillehoudersoverleg

Invullen door stadsdeel:

Stadsdeel:	…
Procesbegeleider:	…
Datum weekstart/staf:	…
Datum stadsdeelcommissie:	13 en 27 januari 2026
Datum dagelijks bestuur:	…
Registratienr. (optioneel):	…

Over gevraagde adviezen: Conform de Verordening stadsdelen en stadsgebied Amsterdam 2022:

- (art. 12, lid 1) betrekt college en BM het DB bij voorbereiding van stedelijke kaders als deze kaders betrekking hebben op taken en bevoegdheden van DB of DB een rol krijgt in uitvoering van die kaders, of
- (art. 12, lid 2) als college of BM voornemens is over stedelijke kaders besluit te nemen of voornemens is ander besluit te nemen waarbij belangen van een of meer stadsdelen zijn betrokken, in ieder geval bij vaststellen van bestemmingsplannen, wint college of BM bij DB advies in.

DB legt deze adviezen voor aan SDC (art. 19).

Bij besluitvorming maakt DB inzichtelijk wat advies van SDC is en hoe eventuele voorstellen of moties als bedoeld in art. 30, lid 3, zijn verwerkt. DB neemt advies van SDC over indien is vastgesteld met meerderheid van stemmen en past binnen stedelijke en budgettaire kaders. DB kan uitsluitend schriftelijk met zeer zwaarwegende redenen afwijken van advies of voorstel van SDC. (art. 19, lid 5) Als standpunten van stadsdeelcommissieleden bij uitbrengen van advies uiteenlopen, worden in advies standaard alle verschillende standpunten binnen commissie kenbaar gemaakt. (art. 30, lid 5)

Adviesvraag college

Formuleer hier de vraag aan het dagelijks bestuur

Het Beleidskader voor het toetsen van ingrepen of herstel van monumenten, hierna te noemen het Beleidskader Monumenten, is na bijna 10 jaar toe aan een actualisatie. Het doel is het kader aan te laten sluiten op de huidige praktijk met de laatste technische inzichten en ook richtlijnen op te nemen voor jongere monumenten. Ook verwerken we ruimere maatregelen voor verduurzaming, zoals opgenomen in de Uitvoeringsagenda Duurzaam Erfgoed. Hierin zijn stedelijke ambities verdeeld naar vier thema's: minder CO_2 uitstoot, minder energiearmoede, minder grondstoffengebruik en meer dak- en gevelgroen. De verschillende ambities uit de Uitvoeringsagenda landen in verschillende producten zoals beleid en handreikingen, maar worden ook in de praktijk gebracht door dienstverlening via het Loket Duurzaam erfgoed.

Actualisatie van het Beleidskader Monumenten is van belang om:

- bestuurlijke ambities beter mogelijk te maken
- de adviseringsruimte die nu al in de praktijk is opgezocht te expliciteren

- nieuwe technische inzichten en normen (denk aan bio-based materialen) op te nemen
- oplossingen voor maatschappelijke opgaven, zoals schimmelwoningen en levensbestendig wonen te expliciteren
- mogelijkheden van verduurzamen geïntegreerd op te nemen.

Inhoudelijke wijzigingen van het beleidskader

In grote lijnen omvatten de wijzigingen:

- Ruimte bieden:
    - Door meer mogelijk te maken voor verduurzaming (zonnepanelen in het zicht, zonwering, raamisolatie, installaties op het dak, groene/blauwe daken)
    - Door onderscheid te maken naar waardering; zorgvuldige balans ingrepen en behoud monumentwaarden
    - Door onderscheid te maken naar bouwperiode
- Toelichting / explicitering:
    - Voor beter begrip
    - Door verwijzen naar verdiepende interne en externe bronnen zoals uitvoeringsrichtlijnen/handreikingen
    - Door uitleg te geven over het voorkomen van schimmelproblematiek (kierdichting, ventilatie, condensatie)
    - Door duidelijk te zijn over maatvoering
    - Door betere toelichting van begrippen zoals "niet zichtbaar"
    - Door materialen van jongere monumenten toe te voegen
    - Door groene monumenten (parken, tuinen en begraafplaatsen) toe te voegen
- Samenhang met andere stedelijke ambities:
    - Behouden van oorspronkelijke materialen in samenhang met de circulaire ambities
    - De mogelijkheden voor levensloopbestendig wonen
    - Gebruik bio-based materialen

Wijzigingen uit het beleidskader Monumenten worden vertaald naar de welstansnota én in lijn met de systematiek van de nota ingepast.

Vraag aan het stadsdeel: In te stemmen met de actualisering van het beleidskader monumenten en het wijzigingsvoorstel welstandsnota zodat deze in lijn kan worden gebracht met de gemeentelijke ambities tot het verruimen en expliciteren van de mogelijkheden voor het verduurzamen van monumenten.

Conceptadvies DB

Het dagelijks bestuur formuleert hier – indien van toepassing – voor de stadsdeelcommissievergadering een conceptadvies

Het dagelijks bestuur van Zuidoost heeft het beleidskader Monumenten en Welstandsnota: actualisering en wijzigingsvoorstel vanwege Duurzaam Erfgoed met interesse gelezen. We herkennen de noodzaak om het kader aan te laten sluiten op de huidige praktijk met de laatste technische inzichten en ook richtlijnen op te nemen voor jongere monumenten. We zijn positief over de extra ruimte om onze monumenten te kunnen verduurzamen en zien mogelijkheden om onze ambitie voor meer monumenten in Zuidoost te realiseren.

Zuidoost is een jong stadsdeel met een beperkt aantal gemeentelijke monumenten (Zandkasteel, Langerlust en Goudenleeuw Groenhoven). Het dagelijks bestuur heeft de ambitie: Het meest waardevolle (on)gebouwde erfgoed van Zuidoost is bekend, beschermd en wordt omarmd door Zuidoost bewoners, draagt bij aan hun trots en aan de herkenbaarheid van het stadsdeel voor alle bewoners (oude en nieuwe).

Op basis van een inventarisatie van alle Post-65 gebouwen in Amsterdam is een kaart opgemaakt met waardevolle gebouwen en andere bouwwerken en gebieden. Er bevinden zich een aantal hoog gewaardeerde panden, plekken en objecten (orde 1) in Zuidoost: zoals Kleiburg, het Atlas-gebouw, het AMC, het stelsel drooglopen van Nellestein en de metrolijn ter plaatse van het Bijlmermuseum.

Het dagelijks bestuur is positief over de doorgevoerde wijzigingen en meer ruimte voor de verschillende bestuurlijke ambities: specifiek de ambities ten aanzien van duurzaamheid. Wel vraagt het dagelijkse bestuur specifieke aandacht voor de thema's veiligheid en leefbaarheid in relatie tot monumentaliteit. De jonge- en mogelijk nieuw aan te wijzen monumenten bevinden zich soms op plekken waar het stadsdeel hard werkt aan een verbetering van de leefbaarheid. Herbestemming of functiewijziging van een (beoogd) monumentaal pand kan op die plekken een middel zijn om die verbetering te bewerkstelligen. Bijvoorbeeld door nieuwe gebruiksfuncties in de plinten toe te staan, die positief bijdragen aan levendigheid en de sociale controle. In Zuidoost zijn veel gebouwen (nog) monofunctioneel en dat komt de leefbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte niet altijd ten goede. Een verandering- of toevoeging van andere functies vraagt mogelijk om enige mate van flexibiliteit om, met respect voor monumentale waarde, veranderend gebruik functioneel mogelijk te maken.

Het dagelijks bestuur ziet er naar uit om in samenwerking met het college om voor eerdergenoemde orde 1 objecten de aanwijzingsprocedure te starten.

Advies stadsdeelcommissie

Advies van de stadsdeelcommissie aan het DB

De stadsdeelcommissie vindt het positief dat de gemeente Amsterdam ook op stadsdeelniveau aansluit bij de landelijke kaders voor bescherming van het zogenoemde Post-65-erfgoed, waarbij 65 verwijst naar woningbouw en bedrijfspanden die na 1965 zijn gebouwd. We kunnen ons vinden in de noties van het dagelijks bestuur dat bescherming van de monumentenstatus een integrale aanpak vergt en niet losstaat van andere belangen, zoals leefbaarheid en veiligheid.

Bescherming van monumentale gebouwen is geen doel op zich maar dient plaats te vinden in wisselwerking met de omgeving. Als een gebouw een beschermde status krijgt, dient dat samen te gaan met aandacht voor de sociale en fysieke omgeving van de gebouwen, en wat er aan verbetering nodig is op het gebied van leefbaarheid en veiligheid, aanwezigheid van maatschappelijke voorzieningen en andere omgevingsfactoren.

Relevantie adviesaanvraag voor stadsdeel Zuidoost

In het preadvies van het dagelijks bestuur worden een aantal voorbeelden genoemd van gebouwen met een (gemeentelijke) monumentale status. Ook wordt genoemd dat alle Post-65 gebouwen in Amsterdam in kaart zijn gebracht. Informatie daarover ontbreekt echter in de stukken.

De stadsdeelcommissie verzoekt het dagelijks bestuur om in het finale advies een verwijzing naar deze kaart op te nemen, met specifieke aandacht voor de Post-65 gebouwen in Zuidoost.

In het preadvies worden onder meer de Gouden leeuw en het Zandkasteel als gemeentelijk monument genoemd, en een aantal panden die in aanmerking zouden kunnen komen voor de status van post-65-erfgoed. Bij eerdere adviesaanvragen over bescherming van erfgoed is ook daklandschap Gein genoemd.

De stadsdeelcommissie verzoekt het dagelijks bestuur om in het finale advies een overzichtslijst toe te voegen van panden in zuidoost met een monumentenstatus en welke panden daarvoor op de nominatie staan.

Nominatie en beoordeling erfgoedstatus

Uit de onderliggende stukken bij de adviesaanvraag wordt onvoldoende duidelijk welke processen dienen te worden doorlopen bij het indienen van voorstellen voor een erfgoedstatus, hoe en bij wie voorstellen kunnen worden ingediend en hoe voorstellen worden beoordeeld.

Panden die in aanmerking zouden kunnen komen voor nominatie van post-65 erfgoed en nog niet door het dagelijks bestuur zijn benoemd zijn onder andere: Kerkcentrum De Nieuwe Stad en de woonbuurt eromheen, door architect Lucien Lafour, Open Scholengemeenschap Bijlmer (OSB), De rechte H-buurt en het Bijlmermuseum. Het Bijlmermuseum is sinds mei 2019 een gemeentelijk beschermd stadsgezicht. Het betreft het tussen 1969 en 1972 gebouwde deel van de Bijlmer tussen de Bijlmerdreef, 's-Gravendijkdreef, Karspeldreef en Groesbeekdreef, inclusief het parkachtig landschap tussen de gebouwen.

De stadsdeelcommissie verzoekt het dagelijks bestuur om in het finale advies nader te specificeren welke van bovengenoemde gebouwen in aanmerking kunnen komen voor een erfgoedstatus.

Cultureel erfgoed

De adviesaanvraag richt zich op post-65 erfgoed van woningen en bedrijfspanden. De stadsdeelcommissie vraagt zich af of ook cultureel erfgoed een beschermde status kan krijgen.

Voorbeelden cultureel erfgoed:

- Bijlmermonument
- Kunstwerk rode palen in het water bij Vogeltjeswei als symbool van de Bijlmerheipalen.

De stadsdeelcommissie verzoekt het dagelijks bestuur om in het finale advies toe te lichten wat het gemeentelijke/stadsdeelbeleid is met betrekking tot cultureel erfgoed.

Duurzaamheid

De stadsdeelcommissie kan zich vinden in de richting van het wijzigingsvoorstel. We zijn het ermee eens dat de welstandsnota meer aandacht heeft voor en ruimte biedt aan het gebruik van duurzame en circulaire materialen, zolang kwaliteit, esthetiek, uitstraling en inpassing in de omgeving leidend blijven.

In de context van stadsdeel Zuidoost betreft dit geen abstracte beleidswijziging, maar biedt het concrete kansen. Veel gebouwen in ons stadsdeel staan voor een grote renovatie- en verduurzamingsopgave, mede in het belang van de volksgezondheid (tegengaan van vocht en schimmel), klimaatdoelen, de energietransitie en het tegengaan van energiearmoede. Het is belangrijk dat de bescherming van architectonisch erfgoed geen belemmering vormt voor het nastreven van deze andere maatschappelijke opgaven.

Financiële haalbaarheid

In de adviesaanvraag van het college en het preadvies van het dagelijks bestuur ontbreekt het belang van financiële haalbaarheid. Veel van het erfgoed waar dit beleid op ziet, is in privaat bezit en bevindt zich in complexe eigendomssituaties zoals VvE's. Dat vraagt om beleid dat niet alleen zorgvuldig is, maar ook uitvoerbaar en financieel haalbaar.

De stadsdeelcommissie verzoekt het dagelijks bestuur om in het finale advies aandacht te besteden aan het belang van financiële slagkracht van bewoners bij renovatie en woningverbetering, binnen de kaders voor bescherming van architectonisch erfgoed en materiaalkeuze, en dit te concretiseren door subsidieregelingen of gunstige leningen.

Finaal advies DB

Advies van het dagelijks bestuur aan het college van burgemeester en wethouders

Het dagelijks bestuur van Zuidoost heeft het beleidskader Monumenten en Welstandsnota: actualisering en wijzigingsvoorstel vanwege Duurzaam Erfgoed met interesse gelezen. We herkennen de noodzaak om het kader aan te laten sluiten op de huidige praktijk met de laatste technische inzichten en ook richtlijnen op te nemen voor jongere monumenten. We zijn positief over de extra ruimte om onze monumenten te kunnen verduurzamen en zien mogelijkheden om onze ambitie voor meer monumenten in Zuidoost te realiseren.

Zuidoost is een jong stadsdeel met een beperkt aantal gemeentelijke monumenten (Zandkasteel, Langerlust en Goudenleeuw Groenhoven). Het dagelijks bestuur heeft de ambitie: Het meest waardevolle (on)gebouwde erfgoed van Zuidoost is bekend, beschermd en wordt omarmd door Zuidoost bewoners, draagt bij aan hun trots en aan de herkenbaarheid van het stadsdeel voor alle bewoners (oude en nieuwe).

Op basis van een inventarisatie van alle Post-65 gebouwen in Amsterdam is een kaart opgemaakt met waardevolle gebouwen en andere bouwwerken en gebieden. Er bevinden zich een aantal hoog gewaardeerde panden, plekken en objecten (orde 1) in Zuidoost: zoals Kleiburg, het Atlas-gebouw, het AMC, het stelsel drooglopen van Nellestein en de metrolijn ter plaatse van het Bijlmermuseum.

Het dagelijks bestuur is positief over de doorgevoerde wijzigingen en meer ruimte voor de verschillende bestuurlijke ambities: specifiek de ambities ten aanzien van duurzaamheid. Wel vraagt het dagelijkse bestuur specifieke aandacht voor de thema's veiligheid en leefbaarheid in relatie tot monumentaliteit. De jonge- en mogelijk nieuw aan te wijzen monumenten bevinden zich soms op plekken waar het stadsdeel hard werkt aan een verbetering van de leefbaarheid. Herbestemming of functiewijziging van een (beoogd) monumentaal pand kan op die plekken een middel zijn om die verbetering te bewerkstelligen. Bijvoorbeeld door nieuwe gebruiksfuncties in de plinten toe te staan, die positief bijdragen aan levendigheid en de sociale controle. In Zuidoost zijn veel gebouwen (nog) monofunctioneel en dat komt de leefbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte niet altijd ten goede. Een verandering- of toevoeging van andere functies vraagt mogelijk om enige mate van flexibiliteit om, met respect voor monumentale waarde, veranderend gebruik functioneel mogelijk te maken.

Het dagelijks bestuur ziet er naar uit om in samenwerking met het college om voor eerdergenoemde orde 1 objecten

de aanwijzingsprocedure te starten.

Reactie college op advies dagelijks bestuur